

KÖNYV KÖNYVTÁR KÖNYVTÁROS

A Kovács Máté Alapítvány közleménye

A 2001-ben közhasznú fokozatot elnyert Kovács Máté Alapítvány Kuratóriuma ezúton köszöni meg mindazok támogatását, akik 2006. évi személyi jövedelemadójuk egy százalékát a 2007. év elején az Alapítvány adószámára utalták át. A felajánlott összeget a Kuratórium a Kovács Máté születésének századik évfordulója alkalmából rendezett konferenciák előadásait tartalmazó kötet megjelentetésére fordítja.

Az Alapítványhoz 2008-ban is eljuttatható a 2007. év személyi jövedelemadójának egy százaléka; adószámunk: 18084908–1–41 Kovács Máté Alapítvány. Annak érdekében, hogy szakmánk e nemes célú alapítványa tovább folytathassa munkáját, támogathassa az utánpótlás nevelését, tisztelettel kérjük és várjuk Kovács Máté tanítványait, tisztelőit és mindenkit, akik felelősséget éreznek ügyünk iránt: ebben az évben adójuk társadalmi szervezetnek, alapítványnak átutalható egy százalékát ajánlják fel a Kovács Máté Alapítvány számára.

Az Alapítvány célja (részlet az Alapító Okiratból): a magyar művelődés ügyének, közelebbről a magyar könyvtári kultúra fejlesztésének támogatása (oly módon, hogy tehetséges és rászoruló, a magyar felsőfokú könyvtárosképző intézményekben tanuló fiatalok egyetemi és főiskolai tanulmányaihoz anyagi és erkölcsi támogatásként ösztöndíjat biztosítson); Kovács Máté szellemi hagyatékának gondozása; fiatal könyvtárosok továbbképzésének támogatása (doktori program, részvétel tudományos konferencián, publikációk megjelentetése stb.).

*Hangodi Ágnes
kuratóriumi titkár*

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

---

17. évfolyam 1. szám

2008. január

Tartalom

Könyvtárpolitika

Skaliczki Judit: Portál program. Könyvtárfejlesztési stratégia, 2008–2013 ... 3

Műhelykérdések

Gerber György: Kistérségi könyvtári szolgáltatások Pest megyében 21

Horváth József: A települési könyvtárak szakfelügyeleti vizsgálatának Győr-Moson-Sopron megyei tapasztalataiból 30

Szalai Gáborné: Szakfelügyelet és a területi munka 35

Nagy Enikő: Esélyteremtés az információhoz való hozzáférésben. Hangoskönyvtári szolgáltatások a Szentes Városi Könyvtár Kht.-ban 39

Morvai Zsuzsanna: Nem hagyományos könyvtári dokumentumok az OSZK Kisnyomtatványtárában: a gyászjelentés-gyűjtemény 43

Horváth Pál: A gyászjelentés-gyűjtemény restaurálása 52

Könyv

Pogány György: Régi magyar könyvtár III/XVIII. század 2. kötet: 1761–1800 56

V. Ecsedy Judit: A cívis szellem nyomtatott hírmökei 59

From the contents

Judit Skaliczki: Library Strategy 2008–2013 (3)

György Gerber: Co-operative library supply for small communities in Pest County (21)

Cikkeink szerzői

Ecsedy Judit, V., az Országos Széchényi Könyvtár tudományos munkatársa; *Gerber György*, a Pest Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese; *Horváth József*, a győri Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár igazgatója; *Horváth Pál*, az Országos Széchényi Könyvtár restaurátora; *Morvai Zsuzsanna*, az Országos Széchényi Könyvtár ny. munkatársa; *Nagy Enikő*, a Szentesi Városi Könyvtár munkatársa; *Pogány György*, a pilisi Kármán József Városi Könyvtár igazgatója; *Skaliczki Judit*, az Oktatási és Kulturális Minisztérium fősztályvezető-helyettese; *Szalai Gáborné*, a győri Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár osztályvezetője

Szerkesztőbizottság:

Bartos Éva (elnök)

**Biczák Péter, Borostyániné Rákóczi Mária, Győri Erzsébet,
Kenyéri Kornélia, Poprády Géza**

Szerkesztik:

Bartók Györgyi és Mezey László Miklós

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 224-3791; E-mail: 3k@oszk.hu;

Internet: www.ki.oszk.hu/3k

Közreadja: a Könyvtári Intézet

Felelős kiadó: **Bartos Éva**, a Könyvtári Intézet igazgatója

Technikai szerkesztő: **Korpás István**

Borítóterv: **Gerő Éva**

Nyomta az AKAPRINT Nyomdaipari Kft., Budapest

Felelős vezető: **Freier László**

Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenését támogatta az
Oktatási és Kulturális Minisztérium
Nemzeti Kulturális Alap

OKM

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Terjeszti a Könyvtári Intézet

Előfizetési díj 1 évre 4800 forint. Egy szám ára 400 forint

HU-ISSN 1216-6804

Skaliczki Judit

Portál program

Könyvtárfejlesztési stratégia, 2008–2013

2007. december 6-án az Oktatási és Kulturális Minisztérium miniszteri értekezlete elfogadta a könyvtárügy következő stratégiai ciklusáról szóló előterjesztést, a Portál programot. Ennek következtében a könyvtárfejlesztési stratégia a kulturális irányítás elfogadott, hivatalos dokumentuma lett.

Az elfogadott dokumentum mellett még három cél megvalósítását szorgalmazta az előterjesztés, és fogadta el az értekezlet:

- A stratégiai ciklus végére minden könyvtárban, könyvtári szolgáltató helyen legyen internetkapcsolat.
- A kistélepüléseken, a településeken az információs szolgáltatások a könyvtári szolgáltatásokon belül valósuljanak meg.
- Az Elektronikus Információ Szolgáltatás (EISZ) minisztériumi támogatása folytatandó.

A 2003–2007. évi stratégiai ciklus befejezésével szükségessé vált a következő évek fejlesztési céljainak és feladatainak kidolgozása. Az új stratégiát a körülöttünk történt gazdasági és információstechnológiai változásokat számba véve, az elért eredményeket és a meg nem valósult elképzeléseket figyelembe véve alakítottuk ki. Meghatározóak voltak a kulturális minisztérium stratégiájában *A kulturális modernizáció irányai* című dokumentumban megfogalmazott célok. Ebben a minisztériumi stratégiában jelenik meg először a Portál program néhány eleme, amely – a minisztérium általános stratégiájához kapcsolódva – felöleli a kulturális politika könyvtárügyet érintő részének néhány elemét. Ezek a következők:

- kulturális vidékfejlesztés;
- esélyteremtés;
- az információhoz és dokumentumokhoz történő hozzáférés növelése;
- a könyvtárakban őrzött szellemi javak digitalizálásának felgyorsítása;
- az olvasáskultúra fejlesztése;
- felhasználóbarát szolgáltatások.

Az új stratégiával kapcsolatos munkálatokat 2007 elején kezdtük el, szorosan együttműködve a Könyvtári Intézettel és a szakmai szervezetekkel. Rajtuk keresztül a legszélesebb szakmai nyilvánosságot is bevontuk a munkába.

Az előző stratégiai ciklus eredményeinek és könyvtárhasználati adatainak elemzése alapján egyértelművé vált, hogy a következő területekre kell további fejlesztési megoldásokat találnunk: a dokumentumokhoz és információkhoz való hozzáférés növelésére, a tartalomszolgáltatás bővítésére, a nagytömegű digitalizálás megvalósítására, a könyvtárak dokumentumvásárlásának támogatására, emellett folytatnunk kell a kistelepülések könyvtári ellátásának növelését, könyvtári programokat kell kidolgoznunk az olvasáskultúra fejlesztésére, és folytatnunk kell a minőségfejlesztési programokat.

A jelen helyzetet a SWOT analízis, a könyvtári rendszer általános helyzetképe és a statisztikai adatok elemzése mutatják meg.

I. SWOT ANALÍZIS

Erősség	Gyengeség
Az információs és kommunikációs technológia (IKT) fejlesztése: a 3368 könyvtár 52,9 százalékában működik internetes hálózat	Az információs és kommunikációs technológia (IKT) fejlesztése: a 3368 könyvtár közül csak 52,9 százalékában működik internetes hálózat
Az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer (ODR) változatlan eredményessége	A politikusokat sokszor nem tudjuk/tudtuk az érdekrendszerük szerint megszólítani
A Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer (KSZR) bevezetésének, a Közkincs programnak és a többcélú kistérségi társulások támogatásának eredményei	Több könyvtárban a szakmai munkát is akadályozó forrásmegvonás történt
Tárcák közötti együttműködés: Oktatási és Kulturális Minisztérium, Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium	Ésszerűtlen intézményi összevonások történtek, hiányzik ezek szakmai szempontú utóvizsgálata
Az Oktatási és Kulturális Minisztériumon belül a terület nem veszített az érdekvédelemből	Egyes könyvtárakban még hiányoznak a menedzselési ismeretek, a vezetőképzés nem kapott kellő hangsúlyt
A könyvtári rendszer egészére kiterjedő, egységes, minőségelvű szakfelügyelet működtetése	A használói könyvtár kialakításához szükséges technológiai módszerek hiánya
Egyértelmű feladatmegosztás az Országos Széchényi Könyvtár és a Neumann-ház elektronikus könyvtári szolgáltatásai között	A minőségmenedzsment hiánya
Szélesebb körű hozzáférés a gyűjteményekhez a NAVA-pontokon keresztül	A kutatásokon alapuló, a trendeket, a hazai könyvtári változásokat vizsgáló, nagyobb volumenű tanulmányok hiánya
A könyvtárosság etikai kódexének elkészítése	A nyelvismeret hiánya
A szakmai koordinációs központ: a Könyvtári Intézet működése	
Partnerség a különböző típusú könyvtárak között	
Partnerség a könyvtárak és más intézmények között	
Pályázati lehetőségek: a Nemzeti Kulturális Alap meghatározó szerepe	
Növekvő nemzetközi kapcsolatok	

Erősség	Gyengeség
A bolognai folyamatban megerősített, önálló alapképzés és jó továbbképzési lehetőségek	
Erős szakmai szervezetek, jó érdekérvényesítés	
Veszély	Lehetőség
Nem lesz erős politikai támogatottság	Az együttműködési kényszer forrásokat szabadít fel
A társadalom nem áll ki a könyvtárak mellett	A politikai érderendszerben a politikusok számára meg tudjuk fogalmazni a könyvtár mással nem helyettesíthető küldetését mind országos, mind helyi szinten
A könyvtárat nem használók körében még mindig a hagyományos könyvtárkép él	Egészséges, érdekeken alapuló együttműködés
A kultúra különböző területei nem fognak össze a közös ügyért, hanem egymás ellenében érvényesítik érdekeiket	Az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT-NFT II.) – többek között a Kulturális vidékfejlesztés – megvalósulása
Tartós forráshiány	Az európai uniós forrásokból adódó fejlesztések nem egyszerűen jobbitják, hanem magasabb szintre emelik a könyvtárügyet
	A könyvtárhasználókkal együtt alakítjuk a könyvtárak szolgáltatásait

II. A KÖNYVTÁRI RENDSZER ÁLTALÁNOS HELYZETKÉPE

Vidékfejlesztés

A kormány az utóbbi néhány évben kiemelt figyelmet fordított a vidékfejlesztésre, ennek részeként a kistéleplések, a községi könyvtárak fejlesztésére. Ehhez a **Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer (KSZR)** koncepciójának (Kulturális Közlöny, XLIX. évfolyam, 7. sz., 2005. március 7.) kidolgozásával, lépésenkénti megvalósításával, a **Közkinccs programmal**, és a **többcélú kistérségi társulások** normatív működési támogatásával járultunk hozzá.

Közkinccs program:

2005-ben 57 könyvtár kapott	53 300 000 Ft-ot
2006-ban 20 könyvtár kapott	20 301 000 Ft-ot
2007-ben 17 könyvtár kapott	19 568 000 Ft-ot

Mozgókönyvtári ellátás

A Belügyminisztériumtól és az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumtól kapott támogatás:

2004–2005-ben	456 000 000 Ft,
2006-ban	714 000 000 Ft,
2007-ben	1 600 000 000 Ft.

E jelzett időszakban 1150 könyvtári szolgáltató hely fejlesztése történt meg. Elavult épületek, berendezések és könyvállományok újultak meg, a rossz fizikai állapotú könyvtárak egy része új életre kelve egy-egy kistelepülés legfőbb közösségi színhelyévé, információs és kulturális közösségi központjává vált.

Országos Dokumentum-ellátási Rendszer (ODR)

Az ODR alkotja azt a belső, szétszágazó kört, ahonnan a könyvtári ellátásban bárhol részt vevő, bármilyen fenntartású, nyilvános vagy nem nyilvános könyvtár használója is részesülhet a korszerű dokumentumszolgáltatásban. A minisztériumi támogatások következtében az ODR-ben szolgáltató könyvtárak dokumentumállománya folyamatosan bővül, eszközparkjuk korszerűsödik; ennek következtében sokrétű könyvtárközi szolgáltatásra válnak alkalmassá, és a gyakorlat is mind gördülékenyebbé és gyorsabbá válik.

Érdekltség-növelő támogatás

Az önkormányzati könyvtárak állománygyarapításának fejlesztésére szolgáló program, amely a könyvtárak számára a biztonságot, az állandóságot és a kiszámíthatóságot jelenti. A 2007-ben rendelkezésre álló összegből (241 400 000 Ft) 1284 fenntartó önkormányzat kapott támogatást, ebből új könyvek, újságok, DVD-k jutottak a könyvtárakba.

A tartalomszolgáltatás fejlesztése

2006-ban a tárca megújította szerződését az EBSCO Publishinggel, és újabb három évre megvásárolta szolgáltatásait. Ennek keretében több mint 8000 folyóirat teljes szövegéhez férnek hozzá ingyenesen a felhasználók a magyarországi könyvtárakból. Erre a célra 2007-ben 52 000 000 Ft-ot fordítottunk.

NAVA-pontok kialakítása

A Nemzeti Audiovizuális Archívum lehetővé tette, hogy minden magyarországi könyvtárban – köztük az iskolai könyvtárakban is –, egy erre a célra kijelölt számítógépen megtekinthetők legyenek a NAVA archívumában őrzött, szerzői jog által védett műsorok, filmek. Mára már minden megyei könyvtárból és több más könyvtárból is elérhetővé vált a NAVA.

Minőségmenedzsment

Minden könyvtári fejlesztés lényege a használó igényeinek kielégítése. Ezeknek, az igényeknek a pontos megismerésére és teljesítésére alkalmas a könyvtári minőségmenedzsment. A minőségmenedzsment könyvtári meghonosítása párhuzamosan zajló projektek keretében több könyvtárban sikerrel folyik.

III. HAZAI STATISZTIKAI ADATOK, TRENDEK (2001–2006)

Áttekintésünk a teljes statisztikai felmérés néhány reprezentatív adatát mutatja be: a regisztrált olvasók számát; a könyvtárhasználatok számát; a könyvtárközi kölcsönzések alakulását; az olvasók által használható számítógépek és internetes hozzáférések számát; a kölcsönzött és helyben használt dokumentumok számát.

Az adatok két csoportra bonthatók:

- az egyikben országos szinten a **növekedés** egyértelmű és folyamatos,
- a másikban folyamatos **csökkenés** látszik.

	Teljes minta 2001–2006 (%)							
	Megyei, városi és városrészi könyvtárak	Községi könyvtárak	Budapesti könyvtárak	Települési könyvtárak összesen	Egyéb nyilvános könyvtárak	Egyéb nem nyilvános könyvtárak	Egyéb könyvtárak összesen	Mind összesen
NÖVEKEDÉS								
Regisztrált olvasók száma	108	87	155	108	135	173	145	119
Könyvtárhasználatok száma	105	89	98	100	148	123	144	114
Kapott könyvtárközi dokumentumok száma	298	224	287	274	127	569	210	245
A használók számára fenntartott számítógépek száma	143	193	153	166	153	86	126	147
A használók számára fenntartott internet-hozzáférések száma	153	255	195	196	168	88	133	229
Távhasználók száma	270	235	405	276	742	592	767	559
CSÖKKENÉS								
Kölcsönzött dokumentumok száma	97	69	75	86	121	92	113	90
Helyben használt dokumentumok száma	98	99	203	108	90	84	89	100

A táblázat azt mutatja, hogy az elmúlt időszakban a könyvtárak **minden nehézség ellenére állták a versenyt** a többi kulturális területtel és az internet térhódításával.

Azonban az áttekintő adatokból is látszik, hogy a **közszégi könyvtárak** szinte minden területen **leszakadóban** vannak. Az előző stratégiai időszak egyik célja éppen ennek a leszakadásnak a megállítása, illetve a leszakadás ütemének csökkentése volt. Az elkövetkező időszakban továbbra is **kiemelten kell kezelni** a könyvtárak e csoportját; olyan **szolgáltatásokat** kell kialakítani, amelyek **helytől, időtől függetlenül** biztosítják az azonos szintű könyvtári ellátást valamennyi olvasói csoport számára.

A **csökkenést** mutató két adatsor a **dokumentumok használatára** vonatkozik. A kölcsönzött dokumentumok számában a felsőoktatási könyvtárak kivételével jelentős a csökkenés. A helyben használt dokumentumok aránya a települési könyvtárakban nem változott jelentősen, míg az egyéb – szak-, felsőoktatási – könyvtárak körében visszaesés tapasztalható. Itt már erőteljesen jelentkezik az internet digitális tartalmakat biztosító versenye.

Amennyiben ehhez a két adathoz hozzávesszük a könyvtári távhasználatok számát, akkor az derül ki, hogy a **csökkenés csak látszólagos**. A távhasználatok száma éppen azoknál a könyvtáraknál nagyon magas, ahol a helyben használat erőteljesen csökkent, vagyis **átalakulóban van a használói szokásrendszer**. A felsőoktatási és szakkönyvtárak használói körében egyre nagyobb szerepet kap a könyvtári szolgáltatások internetes használata.

Az erőteljes jelzés arra hívja fel a könyvtárosok figyelmét, hogy a jövőben mind több könyvtárnál jelenik meg ez a tendencia. Szinte valamennyi könyvtárhasználati területen (kölcsönzés, dokumentumszolgáltatás, tájékoztatás) erőteljesen kell – a **hagyományos szolgáltatások biztosítása mellett** – az **internetes szolgáltatásokat bővíteni**, sőt **új szemlélettel, közösségi szolgáltatások** beindításával **új kapcsolatrendszert** kell kialakítani a jövő olvasóival.

A használói szokásrendszer átalakulását érhetjük tetten a 14 éven aluliak könyvtárhasználati adataiban is:

A teljes mintából 14 éven aluli	2001–2006 (%)			
	Megyei, városi és városrészi könyvtárak	Közszégi könyvtárak	Budapesti könyvtárak	Települési könyvtárak összesen
Regisztrált olvasók száma	103	78	90	91
Könyvtárhasználatok száma	101	82	77	91
Kölcsönzött dokumentumok száma	97	66	60	78
Helyben használt dokumentumok száma	152	96	167	134

A **fiatalabb használók egyre kisebb számban** jelennek meg a könyvtárakban, a városok kivételével mindenhol igen erőteljes a csökkenés. Összesen egy kategóriában **nőtt** körükben a használat: a **dokumentumok helyben használata terén**, ami arra is felhívja a figyelmet, hogy a hagyományos könyvtári szolgáltatásokra tovább is szükség van. Egy jól kialakított épület és belső tér alkalmas arra, hogy vonzza a fiatalokat.

A következő stratégiai időszakban **tehát kiemelten kell foglalkozni azzal, hogy a 14 éven aluli korosztály jelen legyen a könyvtárban**. Biztosítani kell, hogy lehetőségük legyen a **hagyományos olvasásra**, ugyanakkor **elérhessék és**

használhassák a nem hagyományos, több dimenziós virtuális teret a könyvtárak számukra vonzó szolgáltatásain keresztül.

Az adatok elemzésével további – részletesebb, árnyaltabb – következtetéseket is levonhatunk.

(A táblázatokban használt rovatazonosítók magyarázata:

Egyéb nyilvános könyvtárak – a felsőoktatási, valamint az országos szakkönyvtárak

Egyéb nem nyilvános könyvtárak – vállalati, múzeumi, levéltári, egyházi, orvosi, intézeti és egyéb szakkönyvtárak.)

**Regisztrált olvasók száma,
2001–2006**

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Megyei, városi és városrészi könyvtárak	786 012	819 916	837 133	826 030	828 710	847 213
Községi könyvtárak	410 128	410 318	431 906	406 313	382 096	356 972
Budapesti könyvtárak	189 545	192 688	213 737	215 903	238 253	293 437
Egyéb nyilvános könyvtárak	420 898	438 504	424 660	463 845	542 310	568 728
Egyéb nem nyilvános könyvtárak	148 781	146 129	178 338	158 254	149 491	256 989

A regisztrált olvasók száma a községi könyvtárak kivételével minden könyvtártípusban **nőtt az elmúlt hat évben**. Az **átlagosnál magasabb** volt a növekedés a **budapesti közkönyvtárakban** (mintegy negyedével), valamint az **egyéb nyilvános könyvtárakban** (mintegy harmadával). A budapesti növekedés jó példa arra, hogy a megújult környezet, a vonzó infrastruktúra milyen pozitív hatást gyakorol a beíratkozott olvasók számának alakulására. Az egyéb nyilvános könyvtárak elsősorban a felsőoktatási könyvtárakat jelentik: a hallgatói létszám erőteljes emelkedése az olvasók számának növekedésben is megmutatkozik.

Összes regisztrált olvasóból 14 év alatti

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Megyei, városi és városrészi könyvtárak	239 760	252 132	247 785	245 724	244 512	246 673
Községi könyvtárak	201 358	202 674	216 100	196 937	181 874	156 385
Budapesti könyvtárak	45 773	43 056	44 489	41 900	43 116	41 362

Az **olvasók létszámának csökkenése** leginkább a **14 éven aluliak** körében érhető tetten. A megyei és városi könyvtárakban a gyerekolvasók száma gyakorlatilag stagnált, a községi könyvtárakban mintegy 10 százalékkal, a budapesti könyvtárakban pedig több mint 5 százalékkal csökkent. Az általános csökkenés egyik oka egészen objektív: a teljes népességben belül erőteljesen **csökkent** e korosztály **aránya**.

**Könyvtárhasználatok száma,
2001–2006**

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Megyei, városi és városrészi könyvtárak	10 916 120	11 595 023	11 815 917	11 518 736	11 363 210	11 408 642
Községi könyvtárak	4 196 607	4 271 122	4 263 583	3 992 734	3 970 614	3 726 696
Budapesti könyvtárak	2 847 545	3 433 156	3 234 602	3 165 954	3 047 627	2 790 950
Egyéb nyilvános könyvtárak	7 082 517	10 434 113	6 556 642	6 745 215	7 302 484	10 491 333
Egyéb nem nyilvános könyvtárak	1 600 265	1 489 812	2 006 741	1 796 351	1 657 996	1 975 988

A könyvtárhasználati alkalmak számát vizsgálva az eddigiekkel megegyező képet kapunk: ahol nőtt a regisztrált olvasók száma, ott a könyvtárhasználatok száma is nőtt; ahol viszont a beiratkozottak száma csökkent (**a községi könyvtárakban és általában a gyerekolvasók körében**), ott **a könyvtárhasználatok száma is kevesebb**. Összességében a könyvtárhasználat intenzitása nagyon kis mértékben változott. Az egyetlen valóban szignifikáns változást a felsőoktatási könyvtárak mutatják, esetükben nőtt a könyvtárhasználatok aránya is.

A 14 éven aluliak könyvtárhasználati száma

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Megyei, városi és városrészi könyvtárak	3 080 600	3 308 033	3 226 923	3 132 148	3 213 716	3 109 712
Községi könyvtárak	2 515 012	2 635 332	2 638 888	2 450 886	2 447 632	2 063 189
Budapesti könyvtárak	607 547	620 861	526 905	497 243	531 143	465 831

A **gyermekolvasók** körében a városokban működő könyvtárak esetében a **könyvtárhasználatok száma gyorsabb ütemben nőtt, mint a beiratkozási kedv**; a községi könyvtárakban és Budapesten viszont a kevesebb beiratkozott gyermekolvasó kisebb intenzitással használja a könyvtárakat, mint korábban. Egyrészt ebben a demográfiai változások játszanak szerepet, másrészt az adatok arra is felhívják a figyelmet, hogy a könyvtárak ne csak az olvasók számával foglalkozzanak, hanem olyan vonzó környezetet, szolgáltatásokat is teremtsenek, amelyek gyakoribb látogatásra csábítják olvasóikat.

**Kölcsönzött dokumentumok száma,
2001–2006**

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Megyei, városi és városrészi könyvtárak	19 190 117	19 185 970	18 966 080	19 003 258	18 956 943	18 609 749
Községi könyvtárak	8 724 374	8 544 435	8 155 850	7 303 542	6 740 204	6 001 444
Budapesti könyvtárak	6 420 331	6 597 066	6 357 400	5 707 459	4 962 610	4 819 296

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Egyéb nyilvános könyvtárak	5 213 700	6 182 743	5 306 919	5 115 039	5 331 872	6 282 262
Egyéb nem nyilvános könyvtárak	2 035 708	2 032 968	2 173 564	1 657 161	1 663 334	1 876 439

Tovább árnyalja a képet, ha a **kölcsönzési alkalmak számának** alakulását vizsgáljuk. A vonatkozó időszakban a **települési könyvtárakban** minden kategóriában **fokozatosan csökkent** a kölcsönzési célú látogatások száma. Különösen **jelentős** – mintegy 15 százalékos – volt a csökkenés a **községi könyvtárakban**. Ugyanakkor az **egyéb könyvtárakban** 2002-ben és 2003-ban lényegesen megnőtt a kölcsönzési kedv. Annak ellenére, hogy az utóbbi két évben némi mérséklődés tapasztalható, a hat évvel korábbi állapotokhoz képest még mindig **majdnem 10 százalékos javulás** mutatható ki.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a lakosság összességében valamivel gyakrabban jár könyvtárba, mint öt évvel ezelőtt; lényegében ugyanannyiszor keresi fel a könyvtárat kölcsönzési céllal, mint korábban, de egy alkalommal jóval kevesebb dokumentumot kölcsönöz. A kölcsönzési kedv **csökkenése különösen a községi és a budapesti közkönyvtárakban jelentős**, a jelenség okai azonban teljesen eltérők. Vidéken ez inkább a demográfiai, oktatási, könyvtári infrastrukturális okokkal; Budapesten pedig kis részben az egyéb könyvtárak konkurenciájával, nagyobb részben pedig a megváltozott olvasói szokásokkal, a virtuális dokumentumok intenzívebb használatával magyarázható.

14 éven aluliak által kölcsönzött dokumentumok száma

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Megyei, városi és városrészi könyvtárak	4 579 181	4 763 796	4 538 088	4 378 592	4 374 974	4 449 556
Községi könyvtárak	4 189 160	4 412 798	4 128 602	3 658 057	3 384 390	2 751 828
Budapesti könyvtárak	1 190 634	1 145 383	1 040 980	898 086	732 786	712 396

A kölcsönzött dokumentumok számát tekintve a **gyermekolvasók körében a visszaesés mértéke** nagyon magas, a **budapesti gyermekolvasók körében csaknem 40 százalékos**. A következő években a közkönyvtárakban kiemelt figyelmet kell erre a korosztályra fordítani.

Helyben használt dokumentumok száma, 2001–2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Megyei, városi és városrészi könyvtárak	11 720 544	10 295 181	11 374 068	12 082 099	12 099 088	11 502 799
Községi könyvtárak	1 856 570	1 962 276	2 042 082	1 836 585	1 703 413	1 842 622
Budapesti könyvtárak	1 376 190	2 984 008	3 069 581	2 582 027	2 653 721	2 796 780

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Egyéb nyilvános könyvtárak	9 223 215	10 240 419	9 513 159	9 596 149	9 694 872	8 299 054
Egyéb nem nyilvános könyvtárak	2 549 130	2 282 852	2 870 734	2 659 325	2 421 419	2 153 621

A kölcsönzési kedv csökkenése mellett **a helyben használat intenzitása sem növekedett.** Csak a budapesti közkönyvtárakban nőtt erőteljesen a helyben használt dokumentumok száma az utóbbi évek könyvtári rekonstrukciós programjának köszönhetően. A helyben használat és a kölcsönzések számának csökkenése felhívja a figyelmet arra, hogy – bár a használók és a látogatások száma továbbra sem csökken – a hagyományos dokumentumok használata fokozatosan háttérbe szorul. Az internet és a digitális dokumentumok megjelenése máris háttérbe szorítja a könyvtárak hagyományos kölcsönző szerepét, a jövőben tehát a differenciált és értéknövelt szolgáltatások, a távhasználat iránt lesz nagyobb a felhasználói igény.

14 éven aluliak által helyben használt dokumentumok száma

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Megyei, városi és városrészi könyvtárak	1 873 320	2 252 339	2 138 534	2 400 359	2 430 627	2 852 344
Községi könyvtárak	1 189 160	1 214 936	1 286 994	1 140 647	1 078 357	1 147 083
Budapesti könyvtárak	330 794	482 219	502 536	465 843	464 309	551 539

Míg a felnőttek körében általában csökkent a helyben használat aránya, a gyerekeknél a városi, a fővárosi és a községi könyvtárakban erősen emelkedett a helyben használat vagy annak intenzitása.

Távhasználók száma, 2003–2006

	2003	2004	2005	2006
Megyei, városi és városrészi könyvtárak	2 185 605	2 617 774	2 998 022	5 904 176
Községi könyvtárak	116 059	131 823	133 420	272 916
Budapesti könyvtárak	357 438	458 696	825 417	1 446 892
Egyéb nyilvános könyvtárak	4 050 750	6 538 523	19 658 746	30 051 674
Egyéb nem nyilvános könyvtárak	249 734	535 018	468 172	1 479 653

A távhasználat valamennyi könyvtártípusnál jelentősen emelkedett annak ellenére, hogy a könyvtárak 47 százaléka nem rendelkezik internettel. Megjegyezzük, hogy a statisztika ennél az adathoz kevéssé megbízható, mert módszertani, technikai okokból egyelőre a könyvtárak nem egyformán értelmezik és regisztrálják a távhasználatot. **Az internetes könyvtári szolgáltatások elmúlt évek alatt tapasztalt jelentős emelkedése előrevetíti,** hogy erre az új stratégiai ciklusban is kiemelt figyelmet kell fordítani. A fejlesztések elmaradása a könyvtárakat egyre inkább **a perifériára szorítaná.**

**Használók rendelkezésére álló számítógépek száma,
2003–2006**

	2003	2004	2005	2006
Megyei, városi és városrészi könyvtárak	2058	2486	2665	2950
Községi könyvtárak	1850	3016	3503	3578
Budapesti könyvtárak	387	525	459	593
Egyéb nyilvános könyvtárak	2138	2297	2655	3276
Egyéb nem nyilvános könyvtárak	1494	1718	1840	1288

**Használók rendelkezésére álló internetes gépek száma,
2003–2006**

	2003	2004	2005	2006
Megyei, városi és városrészi könyvtárak	1663	2124	2308	2544
Községi könyvtárak	1236	2178	2873	3153
Budapesti könyvtárak	304	390	374	593
Egyéb nyilvános könyvtárak	1723	1983	2567	2897
Egyéb nem nyilvános könyvtárak	1313	1582	1689	1152

Mindkét táblázatból ugyanaz a tendencia olvasható ki: **jelentősen emelkedett** a könyvtárakban az **informatikai infrastruktúra** szintje. Az évente **közel húsz százalékos** mennyiségi növekedési ütem azonban **még mindig lassú**. Még mindig alacsony mind a **számítógépes**, mind az **internetes ellátottság** (számítógép a könyvtárak **57%-ában**; internet **53%-ában** található). A távhasználatok növekedését is figyelembe véve a következő években **az infrastrukturális fejlesztést továbbra sem lehet elhanyagolni**, nélküle a lehetséges informatikai fejlesztések nem érik el céljukat.

**Könyvtárközi kölcsönzések száma,
2001–2006**

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Megyei, városi és városrészi könyvtárak	22 286	27 084	34 742	44 370	49 070	66 353
Községi könyvtárak	10 830	12 423	16 238	19 161	22 282	24 261
Budapesti könyvtárak	218	296	698	752	608	625
Egyéb nyilvános könyvtárak	22 159	24 142	19 717	21 534	18 781	28 217
Egyéb nem nyilvános könyvtárak	5 140	3 847	5 728	5 497	5 876	29 224

A **könyvtárközi kölcsönzés** területe töretlenül **sikeres**. A más könyvtáraktól kapott dokumentumok esetében a települési könyvtárak mindegyike legalább **duplájára növelte** a teljesítményét. Az egyéb nyilvános könyvtárak ugyan visszaesést mutatnak, ezek azonban inkább küldő könyvtárak a rendszerben.

A fenti adatsor az **ODR** szolgáltatás egyértelmű **sikerét** jelenti. A szolgáltatásnak a következő években még kiemelkedőbb szerepe lesz. Az átalakuló könyvtári rendszerben nő az **együttműködés, a gyűjtőkori koordináció** fontossága. A könyvtárközi szolgáltatás szerepe továbbra is megmarad, formája azonban várhatóan átalakul: az eredeti dokumentumok hagyományos szolgáltatása háttérbe szorul az elektronikus dokumentumküldő szolgáltatások mellett.

Az új könyvtári stratégiát a helyzetkép alapján a kulturális kormányzat politikája, a hazai és külföldi fejlődési irányok, valamint a használói igények adta keretben fogalmazzuk meg.

A stratégia koncepcióban fogalmazza meg az elvégzendő feladatokat. A részletek kidolgozása – mint eddig minden esetben – a munkacsoportok feladata lesz.

IV. PORTÁL PROGRAM: KÖNYVTÁRFEJLESZTÉSI STRATÉGIAI CÉLOK, 2008–2013

A könyvtárak fejlesztése magában foglalja a különböző típusú könyvtárak (a közkönyvtárak, a felsőoktatási könyvtárak, az országos szakkönyvtárak, az egyéb szakkönyvtárak: múzeumi, egyházi, orvosi stb. és az iskolai könyvtárak) összehangolt fejlesztési lehetőségét.

1. Jövőkép

A könyvtári rendszer egésze alkalmas a nyilvánosságra hozott információknak, felhalmozott tudásnak, valamint műveltségnek a mindenki számára a lakóhelytől és településtípustól független, egyenlő esélyű hozzáférhetővé tételére, elősegítve ezzel a különböző területek versenyképességét, növelve az esélyegyenlőséget, és segítve a leszakadó térségek és csoportok felzárkózását.

2. Átfogó cél

E jövőkép megvalósítása érdekében:

- Minőségi közszolgáltatást megvalósító rendszert hozunk létre.
- A magas színvonalú, országos szolgáltatási rendszert alrendszerek, illetve különböző típusú korszerű könyvtárak alkotják, amelyek a szerves egységet alkotó hagyományos könyvtárral és tudástárral, információs adatbázisokkal és elektronikus dokumentumokkal, másrészt a legkorszerűbb szolgáltatási formákkal állnak használók rendelkezésére; az információs értékláncba való tudatos beépüléssel válnak nélkülözhetlenné.
- A könyvtárakban korszerű ismeretekkel és megfelelő kompetenciákkal rendelkező szakemberek dolgoznak.
- Az olvasási, információkeresési és digitális kompetenciák fejlesztése révén a könyvtár nélkülözhetetlen szerepet tölt be a formális oktatás, valamint a nem formális és informális tanulás támogatásában.

- Folytatódik tovább a vidékfejlesztés, a hozzáférés növelése, a fogyatékkal élők kiemelt támogatása.

3. Célok

A könyvtár

1. közvetítsen minden nyilvánosságra került információt és adatot, kiemelten biztosítson hozzáférést a nemzeti kultúra dokumentumaihoz – határokon innen és túl (figyelembe véve a határon túli magyarság felhasználói igényeit is);
2. a használóközpontúság szellemében a könyvtári épülettől és a nyitvatartási időtől függetlenül biztosítson hozzáférést ezen információkhoz és adatokhoz, valamint a könyvtári szolgáltatások jelentős részéhez;
3. új módszerekkel és programokkal járuljon hozzá az olvasáskultúra fejlesztéséhez;
4. közösségi szolgálataival és a felnőttképzés támogatásával segítse elő az életminőség javítását, a foglalkoztatottság és az egyének versenyképességének növelését;
5. törekedjen a könyvtárhasználat népszerűsítésére, kiemelt figyelmet fordítson az új könyvtárhasználók támogatására.

4. Kiemelt kulcsterületek

1. cél:

A könyvtár közvetítsen minden nyilvánosságra került információt és adatot, kiemelten biztosítson hozzáférést a nemzeti kultúra dokumentumaihoz – határokon innen és túl (figyelembe véve a határon túli magyarság felhasználói igényeit is),

BEAVATKOZÁSOK

1. Együttműködés minden információt előállító és szolgáltató hazai és határon túli szervezettel, intézménnyel, nyitás az üzleti alapú, vállalkezési formákban megvalósuló információs szolgáltatások felé.
2. A hagyományos és elektronikus dokumentumvagyron bibliográfiai feltárásának teljessé tétele – a katalógusok retrospektív konverziójának befejezése. A hazai és nemzetközi információforrások (adatbázisok) költséghatékony, a könyvtárak konzorciális együttműködésén alapuló beszerzése és szolgáltatása.
3. A kutatási és fejlesztési tevékenységek információval való magas színvonalú ellátása a tudományterületi szakmai színvonal emelése, a tudományos intézmények szellemi termékeinek hozzáférhetővé tétele és a versenyképes gazdaság erősítése érdekében.
4. Regionális forrásközpontok és tudásközpontok működésének és szolgáltatásainak kialakítása – bekapcsolva a könyvtári rendszer új szintjébe a határon túli magyarokat ellátó, határon túl működő szervezetek, intézmények szolgáltatásait is.

5. Az országos központi nyilvántartások összehangolt kezelése: a MOKKA és az ODR bibliográfiai adatainak egységes felületen történő hozzáférése, az NPA, a MEK, a MATARKA fejlesztése a szerzői jogok figyelembevételével.
6. A könyvtárakban őrzött kulturális javak digitalizálása, on-line hozzáférhetővé tétele és archiválása.

2. cél

A könyvtár a használóközpontúság szellemében a lakóhelytől, településtípustól, könyvtári épülettől és a nyitvatartási időtől függetlenül biztosítson hozzáférést ezen információkhoz és adatokhoz, valamint a könyvtári szolgáltatások jelentős részéhez.

BEAVATKOZÁSOK

1. Az IKT (információs és kommunikációs technológiák) infrastruktúra kiterjesztése és megerősítése a közszolgáltatást nyújtó könyvtárakban és könyvtári szolgáltató helyeken
2. A webalapú szolgáltatások kiterjesztése, értéknövelt szolgáltatások kialakítása.
3. Szabványos felépítésű könyvtári portál (könyvtári ügyfélkapu) kialakítása a használók bevonásával; nem könyvtári és nem hagyományos információk és ismeretek (iwiw, wiki, könyvesboltok, antikváriumok, más archívumok, elektronikus szolgáltatások) közvetítése.
4. Új technológiák bevonása a magasabb szintű szolgáltatások közvetítésére: könyvtár 2.0, blogok, elektronikus hírlevelek, RSS, keresőmotorok, személyre szabott keresőszoftverek, ingyenes és nyílt forráskódú szoftverek és alkalmazások stb.
5. Az elektronikus szolgáltatások kialakítása, megerősítése a kistérségi, mozgókönyvtári szolgáltatások területén.
6. Elektronikusan elérhető 24 órás szolgáltató könyvtárak kialakítása a felhasználók elvárásainak rendszeres mérésével, a szolgáltatások fejlesztésével és értékelésével.
7. Egyedi azonosítók kialakítása a felhasználók számára a könyvtári adatbázisokban történő keresésre, a szolgáltatások igénybevételére, a személyes kapcsolattartásra.

3. cél

A könyvtár új módszerekkel és programokkal járuljon hozzá az olvasáskultúra fejlesztéséhez.

BEAVATKOZÁSOK

1. Partnerség a könyves szakma minden érintett hazai és határon túli magyar szervezetével.
2. A közoktatás (önkormányzati) megrendelőként használja a könyvtári szolgáltatásokat, rendezvényeket, olvasásnépszerűsítő akciókat.
3. Új gyűjteményfejlesztési stratégia többletforrásból a megyei és városi könyvtárak számára az olvasáskultúra támogatására.

4. Az iskolai könyvtárak korszerűsítése: szoros kapcsolat az iskola számítógépes helyszíneivel, gyermekbarát honlapok és blogok készítése és működtetése.
5. Az iskolai könyvtárak lakosságot ellátó szolgáltató szerepének növelése azokon a településeken, ahol nem érhető el a kulturális, képzési és információs szolgáltatások teljes kínálata.
6. A kettős funkciójú – települési és iskolai – könyvtáraknak a helyi igényeket figyelembe vevő fejlesztése a kistelepüléseken.
7. Többéves olvasási akció kidolgozása és meghonosítása a szülők és a kisgyermekek olvasási kultúrájának fejlesztésére és megerősítésére: „Születéstől az első könyvemig”.
8. Korai olvasásfejlesztési programok kidolgozása, olvasásfejlesztő tanácsadó szolgálatok kialakítása, a legkisebbek számára csoportos, családi könyvtári látogatások megszervezése.
9. Könyvtári szolgáltatások fejlesztése a nemzeti kisebbségek anyanyelvi irodalomhoz történő hozzáférhetőségének javítása érdekében.

4. cél

A könyvtár közösségi szolgáltatásaival és a felnőttképzés támogatásával segítse elő az életminőség javítását, a foglalkoztatottság és az egyének versenyképességének növelését.

BEAVATKOZÁSOK

1. Partnerség minden, a képzésben érintett hazai és határon túli magyar szervezettel, a közgyűjteményi terület más intézményeivel (múzeumok, levéltárak), a civil szférával.
2. A különböző könyvtártípusok nyújtotta ismeretanyag folyamatos, szervezett továbbadása önkormányzati és egyéb fenntartói megrendelések alapján.
3. A munkaerő-piaci lehetőségekkel kapcsolatos információk folyamatos közvetítése.
4. Az állampolgári jogok és köteleességek érvényesülésének elősegítése a közérdekű, közhasznú információk és az on-line kormányzati és önkormányzati szolgáltatások könyvtári hozzáféréseinek biztosításával.
5. A távoktatási és e-tananyagok, e-felnőttképzési anyagok országos, közös hasznosítása; távoktatási központok kialakítása a könyvtárakban, együttműködésben a felsőoktatási intézményekkel és a munkaügyi központokkal.
6. A multikulturalizmus, a kulturális sokszínűség támogatása az esélyegyenlőség fenntartása érdekében, a nemzetiségek támogatása.
7. A könyvtárak bekapcsolódása a helyi, kistérségi, regionális kulturális életbe, a kulturális turizmusba mind információszolgáltatóként, mind értékmegőrzőként és értékközvetítőként.
8. A felhasználók rendszeres, kompetencia-alapú és moduláris képzése az életen át tartó tanulás folyamatában, a digitális írástudás széleskörű oktatása.

A megvalósítás sikeréhez szükséges tényezők

- A könyvtáros alapképzésben elsajátított ismeretek bővítése hagyományos és távoktatási keretek között, a továbbképzés megújítása.

- A finanszírozási források megléte, hatékony gazdálkodás a versenyképesség fokozása érdekében.
- A tervek évenkénti felülvizsgálata: gördülő tervezés, projektkontrollig. Nyitott kommunikáció, nyitott tervezés és szervezés, nyitott szervezet. Hatékony közönségkapcsolatok, hangsúlyos jelenlét a médiában.

A stratégia megvalósításához szükséges források a 2007–2013. közötti időszakban meghirdetendő európai uniós pályázatokban állnak majd rendelkezésre.

V. PÁLYÁZATOK

Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP)

3. prioritás: „Minőségi oktatás és hozzáférés mindenkinek”
„Tudásdepó-Expressz” – A könyvtári hálózat nem formális és informális képzési szerepének erősítése az élethosszig tartó tanulás érdekében

Támogatás nyerhető:

- A: az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer elektronikus dokumentum-szolgáltatásának fejlesztésére,
- B: az országos egységes lelőhely-nyilvántartás létrehozására,
- C: az otthonról elérhető szolgáltatások fejlesztésére,
- D: az olvasásprogramok kialakítására,
- E: a könyvtári szakemberek továbbképzése és könyvtárhasználók képzésére.

Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP)

1. prioritás: „Az oktatási infrastruktúra fejlesztése”
„Tudásdepó-Expressz”: Összehangolt könyvtári szolgáltatások infrastruktúra fejlesztése

Támogatás nyerhető:

- Szerverek, használói számítógépek, dokumentumküldő szoftverek beszerzésére.
- Az adatbázis-fejlesztéshez szükséges hardvereszközök beszerzésére.
- Elektronikus olvasóazonosítási rendszer létrehozására.
- Az önkiszolgáló kölcsönzés feltételeinek megteremtésére.
- A dokumentumok továbbításához szükséges differenciált logisztikai fejlesztésekre.
- Számítógéppel és internetkapcsolattal felszerelt mozgókönyvtár-szolgáltatás fejlesztésére.
- Egyéb, dokumentumtovábbításra és könyvtári szolgáltatások nyújtására alkalmas speciális logisztikai eszköz beszerzésére.
- A fogyatékkal élők könyvtárhasználatát lehetővé tévő fejlesztések támogatására (kiegészítő eszközök, szoftverek).

Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP)

1. prioritás: „Az oktatási infrastruktúra fejlesztése”

Regionális Tudástárak – a fejlesztési pólus-, illetve társ-pólus-városok egyetemi központjaihoz kapcsolódó könyvtárfejlesztések

Támogatás nyerhető:

- Közös integrált rendszer kialakítására az együttműködő könyvtárakban.
- Közös szolgáltatási infrastruktúra (befratkozás, gépi kölcsönzés, egységesen használható olvasókártya stb.) megteremtésére az együttműködő könyvtárakban.
- A rendszer működését lehetővé tevő biztonságtechnikai feltételek megteremtésére a könyvtárakban.
- Az elektronikus tartalomszolgáltatás technikai feltételeinek megteremtésére.
- A szerzői jog által védett digitális dokumentumok használatához szükséges biztonsági feltételek kialakítására.
- Az e-Learning tananyagok fejlesztését és hozzáférését támogató infrastruktúra fejlesztésére az együttműködő könyvtárakban.
- Az elektronikus állományvédelem feltételeinek megteremtésére.
- Az előfizetéses könyvtári források távoli elérését lehetővé tevő olvasóazonosítási rendszer kialakítására.
- A szolgáltatások tömeges igénybevételét lehetővé tevő infrastrukturális (olvasói és funkcionális terek) és IKT fejlesztésekre.

Kulturális értékek digitalizálása: 3 konstrukció

1. Módszertani előkészítő projekt az Országos Széchényi Könyvtár koordinálásával, a könyvtári, múzeumi és levéltári terület részvételével.
2. Kulturális értékek nagy tömegű digitalizálása.
3. Egységes oktatási és kulturális szolgáltató felület kialakítása.

Közép-Magyarországi Operatív Program

4. prioritás: A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése.

Települési és mozgókönyvtárak, valamint közművelődési intézmények fejlesztése

- A) komponens: Települési és mozgókönyvtárak infrastruktúra- és IKT-fejlesztése
- B) komponens: Közművelődési infrastruktúra- és IKT-fejlesztése

Új Magyarország Vidékfejlesztési Terv 2007–2013.

3. Intézkedéscsoport: A vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság diverzifikálása:

3.2.1. A vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások.

Integrált közösségi és szolgáltató tér kialakítása az 5000 fő alatti településeken, benne a könyvtári szolgáltatások biztosítása.

VI. A VÁRHATÓ SZAKMAI HATÁSOK

A fejlesztési források hatékony felhasználásával alapvetően egy minőségileg magasabb színvonalú, egyenlő esélyű hozzáférést biztosító könyvtári rendszer alakul ki, az Európai Unió más államaihoz hasonló szolgáltatásokkal.

- Bővül az Országos Dokumentum-ellátási Rendszerben szolgáltatott szerzői jogilag védett elektronikus dokumentumok köre, és javul az ODR-hez való lokális hozzáférés.
- Megvalósul a Magyar Országos Közös Katalógus (MOKKA) és az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer (ODR) leőhely-nyilvántartásának és más országos adatbázisok, nyilvántartások egységes felületen történő hozzáférése, valamint ezen rendszerek továbbfejlesztése.
- A távolról elérhető, országos virtuális könyvtári szolgáltatások köre és mennyisége számottevően növekszik.
- Javul a könyvtárhasználók tájékoztatása és motiválása, új könyvtárhasználati és információkeresési képzési programok jönnek létre.
- Nő az olvasást és az olvasási kompetencia fejlesztését támogató programok, foglalkozások száma.
- Új továbbképzési programok révén a könyvtári szakemberek képessé válnak a korszerű könyvtári szolgáltatások létrehozására és működtetésére.
- A könyvtárak képessé válnak a könyvek, folyóiratok, a szakirodalom és a digitális tartalmak hálózatban történő, differenciált, gyors és hatékony szolgáltatására.
- A korszerű infrastrukturális eszközök segítségével az oktatásban résztvevők, valamint a nem formális és informális képzésben résztvevők az eddigieknél jóval több tartalomhoz és információs szolgáltatáshoz férhetnek hozzá lakóhelyüktől függetlenül.
- A könyvtárak IKT-alapú atipikus képzési lehetőségekkel támogatják a tájékozódást, az önálló tanulást, az olvasási és a digitális készségek fejlesztését.
- A felsőoktatási intézményekben létrehozott tudományos tartalmak, kutatási eredmények szélesebb körben érhetőek el, ezzel hozzájárulnak a régió lakosainak társadalmi és munkaerő-piaci versenyképességéhez.
- A könyvtárak szakmai együttműködése révén hatékonyabbá és színvonalasabbá válik a régió könyvtári és információs szolgáltatásokkal történő ellátása.
- A fejlesztések nyomán az egyetemi könyvtárakban és az együttműködő könyvtárakban 30-40 százalékkal nőhet a könyvtárhasználatok száma.

VII. A VÁRHATÓ GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HATÁSOK

A könyvtári területre kerülő fejlesztési források **gazdaságélénkítő** hatása várható. A könyvtárak fejlesztésére fordított forrásokon keresztül a tanulásában, az információszerzésében támogatott könyvtárhasználó jobb helyzetbe kerül, gazdasági érvényesülésének esélyei nőnek, és általa javulhat a gazdaság egészének általános helyzete. Nő a versenyképesség és várhatóan a foglalkoztatottság is.

A várható társadalmi hatások közül a **legfontosabb a társadalmi kohézió erősítése**, mivel a korszerű szolgáltatásokat nyújtó könyvtárak használóinak, különösen a hátrányos helyzetű vidékeken, **csökken a társadalmi esélyegyenlőtlensége**.